

Mizhdisciplinarniy approach of scientific secret service with application of system, structurally functional method and method of comparative analysis allowed to set likeness and difference between social and political spheres which are formed under act of objective gastronomic terms and human factors of culinary influence. For the exposure of features of perception the audience of political intentions, on which the degree of ascriptive of manipulative influence of gastronomy depends important a behavioral method became. Due to application of complex of methods of formalization – abstracting, idealizations, generalizations succeeded to be defined betweenness by strategies and technologies of influence of meal on the political system, to divide the types of influence after the presence of initiator of influence.

In the article possibilities of penetration of meal are represented as one of basic components of power in a timber-toe by the purpose of it total transformation of identity. A thesis is exposed and well-proven about the degree of knowledge of culinary national practices in the field of feed which the successful or ineffectual consequences of acceptance of fateful political decisions depend on. In Ukraine of study of political gastronomic communications in the sphere of political relations became one of the newest directions of development of political science.

Keywords: meal, gastronomy, manipulation, influence, policy, gastrodiploMACy.

* * *

УДК 327.8((470+571):(477))(045)

Рижук О. М.,
здобувач кафедри суспільно–політичних наук,
глобалістики та соціальних комунікацій,
Університет «Україна» (Україна, Київ),
aspirantura_ukraine@ukr.net

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Аналізується становлення інформаційного суспільства, зазначаються позитивні наслідки, до яких призводить впровадження інформаційних технологій. Одночасно говориться про небезпеки і загрози, які пов'язані з впровадженням інформаційних технологій у життя суспільства.

В роботі зазначено, що сучасні засоби масової інформації підвищили рівень загроз національній безпеці країн, тому проблема захисту власного національного простору стала першочерговою для більшості держав.

З середини 90-х років ХХ ст. своєї актуальності набули явища інформаційних війн, які спричинюють міжнародні конфлікти. Для України ця проблема набуває особливого характеру у зв'язку з подіями на Сході та Півдні нашої держави.

Інформаційна безпека перетворюється найважливішим компонентом національної безпеки, оскільки від неї залежить рівень економічної, оборонної, соціальної, політичної та інших видів безпеки.

Ключові слова: безпека, інформаційна безпека, інформація, глобалізація, інформаційні війни, інформаційне суспільство.

У другій половині ХХ століття зароджується та розвивається нова соціальна парадигма, яка кардинально відрізняється від тієї, що існувала протягом тривалого проміжку часу до цього. Особливості цієї нової парадигми проявляються у винайденні та розповсюдженні інформаційних технологій, формуванні інформаційної сфери та глобалізації суспільних процесів. Дослідники почали переглядати основні концепції, які розкривали структуру власності та саму суть нового суспільства. Нові дослідження, що проводилися вченими стосовно суспільства, яке зароджувалося призвели до того, що було офіційно проголошено трансформацію «індустріального суспільства» в «постіндустріальне», «суспільство розвитку», «суспільство споживання», «цивілізацію послуг», і, врешті–решт, в «інформаційне суспільство».

Стрімка інформатизація провідних країн призвела до того, що усе частіше почали з'являтися загрози, які зв'язані з процесами запровадження інформаційних технологій в суспільне життя. Через те, що інформаційні технології довели свою ефективність, інформаційні загрози почали набувати загальнодержавного та

глобального рівнів. Сучасні інформаційні процеси засобів масової інформації зруйнували існуючі інформаційні кордони. Це призвело до того, що проблема захисту національного простору кожною країною стала першочерговою.

Оскільки глобалізація світових інформаційних систем дала можливості не лише нейтралізувати економічні та інформаційні системи супротивника від іншого світу, а й проводити активні інформаційно–психологічні операції, це породило нове явище у суспільстві, яке отримало назву «інформаційні війни». Вони усе частіше почали проявлятися з середини 90–х років ХХ ст., коли потенціал негативного впливу інформаційного поля на суспільні відносини почав різко зростати.

Разом з явищем інформаційних війн своєї активності у становленні політично і соціально важливого значення держави набуває інформаційна безпека, яка серед ряду інших компонентів, забезпечує і ефективний захист власного інформаційного простору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що серед дослідників, які займаються вивченням інформаційної безпеки та інформаційних конфліктів виділяються наступні прізвища: Зб. Бжезінський, Г. Кісінджер, Е. Лукас, Дж. Маргеймер, Д. Треннінг, Ф. Хоффман. Вітчизняна наукова думка у цьому питанні представлена такими дослідниками, як: П. Жарков, Р. Калюжний С. Магда, Г. Почепцов та іншими.

Оскільки інформаційні технології та їх впровадження в усі сфери життя суспільства дозволяють країні піднятися на новий ступінь свого розвитку та підвищити свій економічний потенціал, певні держави стали більше приділяти уваги питанням впровадження інформаційних технологій у життя суспільства.

Мета даної статті полягає в аналізі особливостей інформаційних війн, які набувають свого найважливішого значення в інформаційному суспільстві за умов глобалізації.

Виклад основного матеріалу. США, Японія, країни ЄС та інші держави світу оголосили побудову інформаційного суспільства як свою стратегічну мету. Провідні країни забезпечують державну та фінансову підтримку транснаціональних корпорацій у реалізації програм по створенню інформаційного суспільства, розроблення концепції по переходу до інформаційного суспільства, реалізації планів з участі у трансформації суспільних інститутів, які розроблені провідними міжнародними організаціями такими як ООН, Рада Європи, Європейський Союз, ОБСЄ, Європейський банк реконструкції та розвитку, Світовий банк, Європейська організація торгівлі та іншими міжнародними урядовими та неурядовими організаціями. Ці концепції відкривають стратегії інформаційного суспільства, вказують на основні його положення, умови і пріоритети міжнародної, релігійної та національної інформаційної політики, які формує економічні, політичні та технологічні передумови відносин до переходу до інформаційного суспільства [2].

З одного боку, інформаційні технології та розвиток інформаційного суспільства і глобальної інформації, які ними породжені відкривають широкі можливості для людей в усіх сферах людської діяльності, а з іншого боку, виникають і нові загрози, які пов'язані з інформаційною безпекою суспільства і держави. Через

це, стає очевидним, що становлення інформаційного середовища вимагає суспільного розвитку та прогресу як кожної людини, так і усього суспільства.

Причиною цього є те, що у протистоянні між державами за певний перерозподіл світу, інформація перетворюється на основний інструмент, який використовують провідні країни світу з метою встановити своє панівне положення у глобальному інформаційному просторі. З наукової точки зору, інформація є важливим національним ресурсом. Сучасні технічні інформаційні засоби досягли такого розвитку, що не лише силові фактори дають країні можливість впливати на перебіг світових подій, але й інформаційні можливості (експлуатація інтелектуально потенціалу інших країн, розповсюдження та впровадження своїх духовних цінностей, мови, культури на інші країни та народи). Суперництво і протиборство держав переходить від відкритих силових методів і засобів до закритих інформаційних методів і засобів, які виникли в процесі глобалізації.

У зв'язку з тим, що інформація займає важливе положення майже в усіх сферах суспільного життя країни, в сучасних умовах використання інформаційної зброї набуває особливої актуальності.

Це веде до підвищення зростання рівня інформаційної безпеки. Інформація та інформаційна інфраструктура стали особливими складовими для багатьох розвинених країн. Вплив на ці складові може призвести до значних наслідків, дезорганізації державного управління, спричинити нові конфлікти. З підвищенням рівня інформатизації та інтелектуалізації суспільства, інформаційна безпека починає займати більш важливе значення. Це пояснюється тим, що реалізація інтересів та цілей держав і народів реалізується за допомогою інформаційних технологій, а не матеріально-економічних заходів.

Будучи надзвичайно важливим видом загальної безпеки, хоча і новим, інформаційна безпека потребує свого аналізу. У буквальному розумінні безпека означає відсутність загрози. Пристосовуючи це розуміння безпеки до громадян, суспільства і держави, це означатиме зовнішні і внутрішні мирні умови їх розвитку. Мета безпеки проявляється у збереженні об'єкту і надійності його функціонування [3, с. 36].

Досліджуючи сучасні інформаційні загрози які мають місце у суспільстві та державі, необхідно врахувати наступні положення:

1. Інформація перетворилася не лише на потужний двигун соціально прогресу та фактор підвищення загального потенціалу держави, але й стала реальним інструментом маніпулювання загальною свідомістю населення. За допомогою засобів масової інформації державні та недержавні організації не обмежуючись державними засобами у розповсюдженні інформаційних потоків спроможні впливати на думку широких мас, формувати в них певні ідеологічні підвалини та ціннісні орієнтири поведінки. Також, інформація значною мірою формує і безпекову політику держави. Країни, за для забезпечення інформаційної безпеки створюють соціальні служби, виділяють фінансові кошти, готують відповідних спеціалістів. Провідні країни світу формують спеціальні органи з метою попередити інформаційні впливи та нейтралізувати їх наслідки.

2. Постійно відбуваються вдосконалення досліджень в інформаційній галузі. Створення та використання інформаційної зброї несе за собою спричинення супротивнику максимальної шкоди шляхом небезпечних інформаційних впливів. Така зброя поділяється на два типи: інформаційно-технічну та інформаційно-психологічну. Використовуючи інформаційно-технічну зброю, до якої відносять комп'ютерні віруси, логічні бомби та інше, основними об'єктами, на які здійснюється вплив – це інформаційно-технічні системи (системи зв'язку, телекомунікаційні системи, бази даних та ін.). Існує величезна кількість руйнування інформаційних ресурсів і телекомунікацій, несанкціонованого до них доступу, заволодіння або знищення конфіденційної інформації у гарно захищених комп'ютерах. Сьогодні стало звичайною справою робота терористів і шпунів, мафії і хакерів у глобальних комп'ютерних мережах, де основними методами, які використовують ці суб'єкти є шахрайство та погрози інформаційного характеру. При цьому, головними об'єктами при застосуванні інформаційно-психологічної зброї є індивідуальна психіка особи та суспільна свідомість. Такі дії ведуть до підвищення морального, духовного, психологічного потенціалу країни-конкурента та готують підґрунтя до політично-економічного протистояння. Саме під час «холодної війни» та розпаду тоталітарних систем у країнах Східної Європи, стали очевидними руйнівні наслідки цієї зброї, яка підкріплювалася діями засобів масової інформації.

3. Політична дезінформація населення, загострення конфліктів між різними національними суб'єктами на територіях, розташованих біля кордонів сусідніх держав, попередження та ліквідація загроз з зовні вважаються найважливішими умовами прогресивного розвитку держави. Через це, забезпечення безпеки держави та суспільства зводиться до жорстких рамок ідеологічних і політичних принципів та підходів. Режим таємності, захищеності і забезпечення інформаційних потоків були традиційною проблемою, яка стояла перед інформаційною безпекою.

Інформаційні війни вивели на зовні реалізацію загроз, які зазначені вище. Вони набули свого найвищого поширення через інформаційні технології, які у глобальному суспільстві почали відігравати першочергове значення.

Сам термін «інформаційна війна» виник наприкінці 80-х на початку 90-х років ХХ ст. Він швидко набув свого поширення. В цей період почали з'являтися теоретичні та практичні роботи, які давали різні тлумачення значенню «інформаційна війна».

З часом, відбувалася еволюція цього визначення. З надзвичайної популярності у 90-ті роки, даний термін перетворюється на «кібервійну». Інформаційна війна, як війна в інформаційному просторі була зазначена у доповіді американських спецслужб [7].

Різні дослідники дають свої тлумачення до поняття «інформаційна війна». Державні та недержавні організації мають свої погляди та своє розуміння цього явища. Наприклад, Доповідь Генерального секретаря ООН під інформаційною війною розуміє протиборство між державами в інформаційному просторі з метою нанесення шкоди інформаційним ресурсам, процесам і системам, підризу політичної, економічної і соціальної

систем, а також масового психологічного впливу на мислення населення, яке може дестабілізувати суспільство і державу [1, с. 30].

Інститут поглибленого вивчення інформаційних війн визначає інформаційну війну як паралельне або одночасне використання інформаційних частин з метою використання, зміни чи знищення інформації та інформаційних систем супротивника, одночасно забезпечуючи безпеку власних інформаційних систем [5, с. 11].

Міжнародний аналітичний центр безпеки у коледжі Кінга в Лондоні під інформаційною безпекою розуміє боротьбу за контроль над інформаційною діяльністю. Тут здійснюється виокремлення таких рівнів діяльності, які можуть реалізовувати за допомогою інформації наступне [6]:

проведення ідеологічних заходів, які направлені на боротьбу за свідомість супротивника;

заходи за отримання інформаційної переваги;

заходи інформаційних потоків з одного боку, або їх захист з іншого.

До першого рівня відносяться психологічні засоби, які можуть використовувати ЗМІ, дипломатичні та військові методи для впливу на свідомість супротивника.

Другий рівень полягає у забезпеченні домінування інформаційного сектору. Це пов'язано з розвитком в майбутньому збройних сил. Мета цього рівня буде полягати у відмові від фізичних протистоянь, відмові від затяжних конфліктів з кровопролиттям.

Третій рівень полягає в електронному нападі на інфраструктури військового чи громадського секторів. До цього залучаються хакери, які здійснюють руйнування інформації, незаконно проникають у комп'ютерні системи, фізично знищують бази даних.

Український дослідник Р. А. Калюжний має власне бачення поняття «інформаційна безпека». Він визначає її як вид суспільних правовідносин інформаційного характеру, які приймають участь у створенні, підтримці, охороні та захисті умов життєдіяльності, які необхідні для людини, суспільства і держави, створенні спеціальних правовідносин для ефективного зберігання, поширення і використання інформації [3, с. 18].

Порівнюючи інформаційну війну та війну традиційну, видно, що країна, яка проводить інформаційну війну володіє наступним рядом переваг:

відсутнє масове знищення людей, тому агресора неможливо звинуватити у вбивствах;

в сучасних умовах у міжнародному праві відсутня регламентація подібних конфліктів;

інформаційна війна є менш затратною, ніж традиційна;

початок та ведення інформаційної війни несе за собою меншу небезпеку ніж традиційна війна.

Інформаційні війни проявляються у непрямому впливові на свідомість людей. А люди, як правило, не в змозі реагувати на непрямий вплив. Такий вплив може носити дружній характер на який пересічна людина не відповідатиме агресивно. На початку проведення інформаційної ворожої кампанії, факти її та наслідки не завжди зрозумілі проти кого вона ведеться. Тому, головна небезпека інформаційної війни проявляється у відсутності видимих фізичних руйнувань, які характерні для звичайних війн. Населення може не відчувати вплив, який здійснюється на нього.

Через це суспільство може опинитися в ситуації, де буде незрозумілим від кого захищатися і від чого. Ефект від цих дій може бути результативнішим ніж через використання традиційної зброї, оскільки технології, що використовуються під час ведення «інформаційної війни» можуть викликати негаразди у соціально-економічних процесах держави та призвести до її загибелі.

Висновки. Проблеми інформаційної безпеки виникають через стрімку інформатизацію, яка поширюється стрімкими темпами по усьому світу. Інформаційні війни – це найбільша проблема інформатизації. Особливо це проявилось на Півдні та Сході України. Загрози інформаційній безпеці з якими зіткнулась і Україна мають наступні напрямки: загроза конституційним правам і свободам громадян, загроза інформаційній інфраструктурі та інформаційним ресурсам, загроза духовному життю суспільства є найважливішими складовими національної безпеки. Вона пов'язана з економічною, оборонною, соціальною, політичною та іншими видами безпеки. Інформаційна безпека суспільства забезпечує його сталість і надійність.

Контроль за інформаційними потоками є складовою перемоги в інформаційній війні та головним стратегічним ресурсом держави, включаючи й інформаційний простір, до якого відносяться інформація, мережева інфраструктура та інформаційні технології.

З метою інтеграції об'єкта агресії до своїх політичних, економічних і безпекових систем, країні-агресору не обов'язково застосовувати військову силу, а спрямовувати свої зусилля на інформаційні методи ведення війни.

Список використаних джерел

1. Кубышкин, АВ., 2002. 'Международно-правовые проблемы обеспечения информационной безопасности государства: Дис. ... кандидата юридических наук', *Московская государственная юридическая Академия*, М.
2. Макаренко, ЄА., 2003. 'Міжнародна інформаційна політика: структура, тенденції, перспективи: Дис. д-ра політ. наук: 23.00.04', *Київ нац. ун-т ім. Т. Шевченка*, К., 475 с.
3. 'Питання концепції реформування інформаційного законодавства України', 2000. Р. Калюжний В. Говловський, В. Цимбалюк, М. Гузалоюк, *Збірник «Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні»*. К.: НТУУ «КПІ», Міністерство освіти і науки України, СБУ, К.
4. 'Философский энциклопедический словарь', 1998. М.: ИНФРА-М.
5. 'Information Warfare and international security', 1999. *NATO Science and Technology Committee, Draft General Report*, 06 October.
6. 'Rathmell Andrew «Information Warfare: Implications for Arms Control»', 1998. *Bulletin of Arms Control*, N 29 April.
7. 'Strategic information warfare: anew face of war', *Roger C. Molander, Andrew S. Riddle, Peter A. Wilson*. Available at: www.rang.org.

References

1. Kubyshekin, AV., 2002. 'Mezhdunarodno-pravovye problemy obespecheniya informacionnoj bezopasnosti gosudarstva: Dis. ... kandidata juridicheskikh nauk (International legal problems of information security of the state: Dis. ... Candidate of Legal Sciences)', *Moskovskaja gosudarstvennaja juridicheskaja Akademija*, M.
2. Makarenko, YeA., 2003. 'Mizhnarodna informacijna polityka: struktura, tendencii', *perspektyvy: Dys. d-ra polit. nauk: 23.00.04 (International Information Policy: Structure, Trends, Prospects: Dis. Doctor of Political Science: 23.00.04)*, *Kyiv nac. un-t im. T. Shevchenka*, K., 475 s.
3. 'Pytannja koncepcii reformuvannja informacijnogo zakonodavstva Ukraїny (The issue of the concept of reforming the information legislation of Ukraine)', 2000. R. Kaljuzhnyj V. Govlovs'kyj, V. Cym-

baljuk, M. Guzaljuk, *Zbirnyk «Pravove, normatyvne ta metrologichne zabezpechennja systemy zahystu informacii» v Ukraini». K.: NTUU «KPI», Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, SBU, K.*

4. 'Filosofskij jenciklopedicheskij slovar' (Philosophical encyclopedic dictionary)', 1998. M.: *INFRA-M*.

5. 'Information Warfare and international security', 1999. *NATO Science and Technology Committee, Draft General Report*, 06 October.

6. 'Rathmell Andrew «Information Warfare: Implications for Arms Control»', 1998. *Bulletin of Arms Control*, N 29 April.

7. 'Strategic information warfare: anew face of war', Roger C. Molander, Andrew S. Riddle, Peter A. Wilson. Available at: www.rang.org.

Ryzhuk O. M., applicant of the Department of Social and Political Sciences, Globalistics and Social Communications, University «Ukraine» (Ukraine, Kyiv), aspirantura_ukraine@ukr.net

Information warfares in the modern information area

This article analyzes the reasons for the formation of information society. Indicated are the positive consequences that entails the introduction of information technology.

However, modern electronic media have jeopardized national security, therefore the problem of protecting their own national space has become a priority for most countries.

Since the mid-90-ies of XX century their relevance acquire information warfare phenomena that cause international conflicts. For Ukraine, this problem is particularly urgent due to the nature of the events in the East and South of our country.

Information security is an essential component of national security, because it affects the level of economic, defense, social, political and other types of security.

Keywords: security, information security, information, globalization, information warfares, information society.

* * *

УДК 141.32

Гіоане І. М.,
здобувач, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ

Аналізується проблема політичного вибору; політичний вибір характеризується як багатоскладовий процес, визначальними аспектами розгляду якого є філософський, психологічний, економічний, соціологічний аспекти тощо; автор наголошує на їх єдності, взаємодії теорії та практики, глибокого усвідомлення проблеми та наявності волі для прийняття рішення. Випадковий (емоційно обумовлений) вибір може привести до не прогнозованого результату.

Ключові слова: людина, політика, вибір, освіта, культура, наука, життєвий досвід.

Політичний вибір є багатоаспектним процесом. Саме тому, їх треба аналізувати, формуючи на цій основі можливості збігу обставин та взаємодії чинників. Оскільки головну роль у виборі відіграє свідоме осмислення політичного процесу, а воно, як відомо, базується на глибокій філософській рефлексії, розпочнемо з розгляду філософського аспекту політичного вибору. Філософська інтерпретація процесу політичного вибору передбачає розкриття його сутності за посередництва таких засадничих категорій, як свободи, відповідальність, задоволення, обов'язок, етична норма. Проблема вибору постає одним із ключових питань філософії екзистенціалізму. Зокрема, такі мислителі, як М. Хайдеггер, А. Камю, Ж.-П. Сартр, Е. Фромм, В. Франкл, досліджують сутність вибору крізь призму проблеми самовизначення, свободи та цінностей людини. Серед цих інтерпретацій особливе місце посідають думки щодо чуттєвої, спонтанної,

інтуїтивної природи вибору, здійснюваного людиною відповідно до її внутрішнього стану і водночас – такого, що є зумовленим певними зовнішніми чинниками.

У межах екзистенційної філософії М. Хайдеггера проблема вибору розглядається в річищі буття людини, що розгортається у двох вимірах: «das Man», у межах якого людина виступає у якості «соціального автомата», є знеособленою у думках і вчинках, які мають відповідати тому, що роблять та думають інші люди, та «Dasein» – буття в екзистенційному вимірі самоконструювання. «Невизначене–особисте» здійснює свою диктатуру над людиною, щоб зняти з неї особисту відповідальність і взяти на себе увесь тягар людського існування. Воно гарантує спокій, безпеку, впевненість, в обмін на втрату людиною власної індивідуальності, тобто відмови від самої себе [1, с. 351]. Протистояння такому знеособленню стає можливим на шляху вибору, який людина має здійснити самостійно. Це повною мірою стосується і здійснення індивідом власного політичного вибору.

Смерть–вибір–свобода – таку концептуальну тріаду можна розглядати як своєрідний маркер кризового переживання трагічного суспільно–політичного досвіду ХХ ст. інтелектуалами–екзистенціалістами [2, с. 54]. Зокрема, А. Камю визначає позицію письменника як «свідка» таким чином: «Якщо я не роблю вибору, мені потрібно мовчати і визнати себе рабом. Якщо я роблю вибір, йдучи і проти Бога, і проти історії, я стаю свідком, який дає свідчення на користь чистої свободи і якого історія прирікає на загибель. Сьогодні моя доля – мовчання або смерть» [3, с. 176]. Отже, у філософії екзистенціалізму саме вибір постає межею між смертю та свободою людини.

У постекзистенціальній антропології кінця ХХ–ХХІ ст. проблема вибору набуває подальшої визначеності, конститууючись у царині політики як однієї з ключових сфер самовиявлення людського «Я» в суспільстві. Так, У. Хороз приділяє увагу відповідальності як ключовому складнику вибору, характеризуючи її як прагнення людини «повернутися до себе», «ствердити себе» як дійсного замовника і виконавця в системі суспільно–політичних відносин. Тільки на такій основі теоретично–світоглядного, ціннісного самовідродження людини стає можливим її звільнення від гноблення тоталітаристських структур і подальше оздоровлення цивілізації [4, с. 154].

Е. Боденхаймер убачає витоки відповідальності у соціальному бутті людини. У зв'язку з чим політичний вибір постає запорукою подолання відчуженого людського існування і досягнення максимально можливої за конкретних соціально–політичних умов самоактуалізації людини [4, с. 155].

Відомий представник політичної філософії Р. Арон зазначає, що в політиці, як і у повсякденному житті, людина стикається з фундаментальною антиномією. З одного боку, не існує науки про те, що ми маємо бажати, і ціннісні судження людина формує через переживання власного морального досвіду. З другого боку, у політиці домінує начало, яке протистоїть моральній вірі і моральній відповідальності. Або ми прагнемо передбачити наслідки наших дій і мірою можливості перемогти долю, або ми підкорюємося тільки вимогам сумління [5, с. 178]. Відповідно, у політиці моральна сторона вчинку та його ефективність є альтернативами